

GEMENSAMMA KVALITETSNIVÅER FÖR ARTOBSERVATIONER

2018-11-28

Hanna Ilander

Naturvårdsverket

Innehåll

- Bakgrund – Digitalt först – Smartare miljöinformation
- Gemensamma kvalitetsnivåer för artobservationer
- Digital lösning för invasiva främmande arter

Digitalt först – Smartare miljöinformation

Digital förnyelse –
styrning och digital mognad

Ett smartare Sverige –
innovativa digitala lösningar

Hälsa

Miljö

Livsmedel

Skola

Företagande

Bostad

En stabil bas –
en digital infrastruktur

Digitalt först

Program för digital
förnyelse av det offentliga
Sverige 2015-2018

Smartare miljöinformation

Mål

- **Förbättra tillgänglighetsgraden av miljöinformation**

Syfte

- **ökad användning av miljöinformationen**
- bidra till att **möta klimatutmaningen** och nå de nationella **miljökvalitetsmålen och generationsmålet**

- Sträva efter:
- Medborgaren och företagaren i centrum
 - Främja öppen och datadriven innovation

Deltagare Smartare Miljöinformation

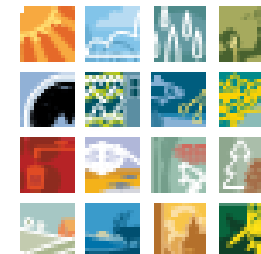

Havs
och Vatten
myndigheten

Gemensamma kvalitetsnivåer för artobservationer

Bakgrund

- Samverkansinitiativ ”Gemensamma kvalitetsnivåer för artobservationer”
- Initiativbeskrivning framtagen och överenskommen inom ramen för Naturprogrammet (Digitalt Först – Smartare miljöinformation)
- Deltagande myndigheter:
 - Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, SLU, HaV, Länsstyrelsen, Naturhistoriska Riksmuseet, Jordbruksverket, kommuner

Syfte och mål med uppdraget

1. Ta fram förslag på gemensamma kvalitetsnivåer för artobservationer utifrån användarnas verksamhetsbehov
2. Identifiera centrala begrepp som behövs för att beskriva kvalitetsnivåerna

Genom att

- hitta gemensamma nämnare utifrån utvalda verksamheter som använder artobservationer
- hitta lämpliga gränsvärden för olika kvalitetsnivåer
- tillämpa befintliga standarder i sammanhanget

Vilka nyttor vill vi åstadkomma med gemensamma kvalitetsnivåer?

- Underlätta återanvändning av artobservationer
- Möjliggöra snabb och enkel sällning och kategorisering av artobservationer
- Möjliggöra för användare att på ett enkelt sätt kunna hitta relevanta artobservationer
- Stödja processer med krav på snabb handläggning, där handläggare inte har hög artkompetens
- Möjliggöra automatisering av processer genom enhetligt kategoriserade artobservationer
- Bidra till att allmänheten kan få insyn i automatiserade handläggningsprocesser, genom att artobservationer i processerna är tydligt beskriven och enhetligt kategoriserad
- Bidra till att minimera användningen av personuppgifter som kvalitetsmått
- Skapa enhetlighet och kommunicerbarhet
- Bidra till att höja kvaliteten i insamlade data

Utvalda verksamheter som använder artobservationer

- Avverkningsärenden (Skogsstyrelsen)
- Invasiva främmande arter (Naturvårdsverket)
- Rovdjursinventering – (Naturvårdsverket)
- Skyddade områden – skötsel/skapande – (Länsstyrelsen)
- Rödlistan – (SLU)

Fokus på behov av artfynd som underlag i utvald verksamhet samt vilka kvalitetskrav som ställs på artfynden

VAD ÄR KVALITET? (I ETT FYNDDATASAMMANHANG)

Vad är kvalitet i samband med artobservationer?

- Gemensam workshop hölls den 14 nov
 - Deltagare från ADb, SKS, Lst, NV

Frågeställningar som vi utgått ifrån:

- Vad är det som avgör vilka artobservationer vi kan använda som underlag i vår verksamhet?
- Hur väljer vi ut vilka observationer som är användbara?
- Vilka krav ställer vi på observationerna?
- Vilka centrala begrepp kan vi identifiera?

Resultat: olika aspekter på kvalitet

Vad?
Var?
När?

- Artbestämning
 - Plats
 - Tidpunkt
- } **Noggrannhet (skala)**

Varför?
Hur?
Vem?

- Sammanhang
- Syfte
- Metod (för insamling, validering)
- Underlag (bilder, fyndinformation, metadata)
- Roll/person (som gjort insamling, validering)

Användning

- Användbarhet
- Verksamhetsregler (verksamhetsspecifika kriterier)
- Datats aktualitet

= **centrala begrepp** som behövs för att kunna beskriva kvalitet hos fynddata

Insikter – Användbarhet i olika sammanhang

- Beroende på syfte med användningen ställs olika krav på noggrannhet på t ex tid, plats och artbestämning
- Sammanhanget avgör vilka kvalitetskrav som ställs
- Kraven på kvalitet kan variera mellan olika steg i en och samma verksamhetsprocess
- Observationen kan fylla olika funktioner:
 1. Signal om intressant fynd att undersöka vidare – lägre krav
 2. Underlag för beslut – högre krav

HUR BESKRIVER MAN KVALITET?

Geografisk information – Datakvalitet (ISO 19157)

Ramverk för begrepp kring datakvalitet

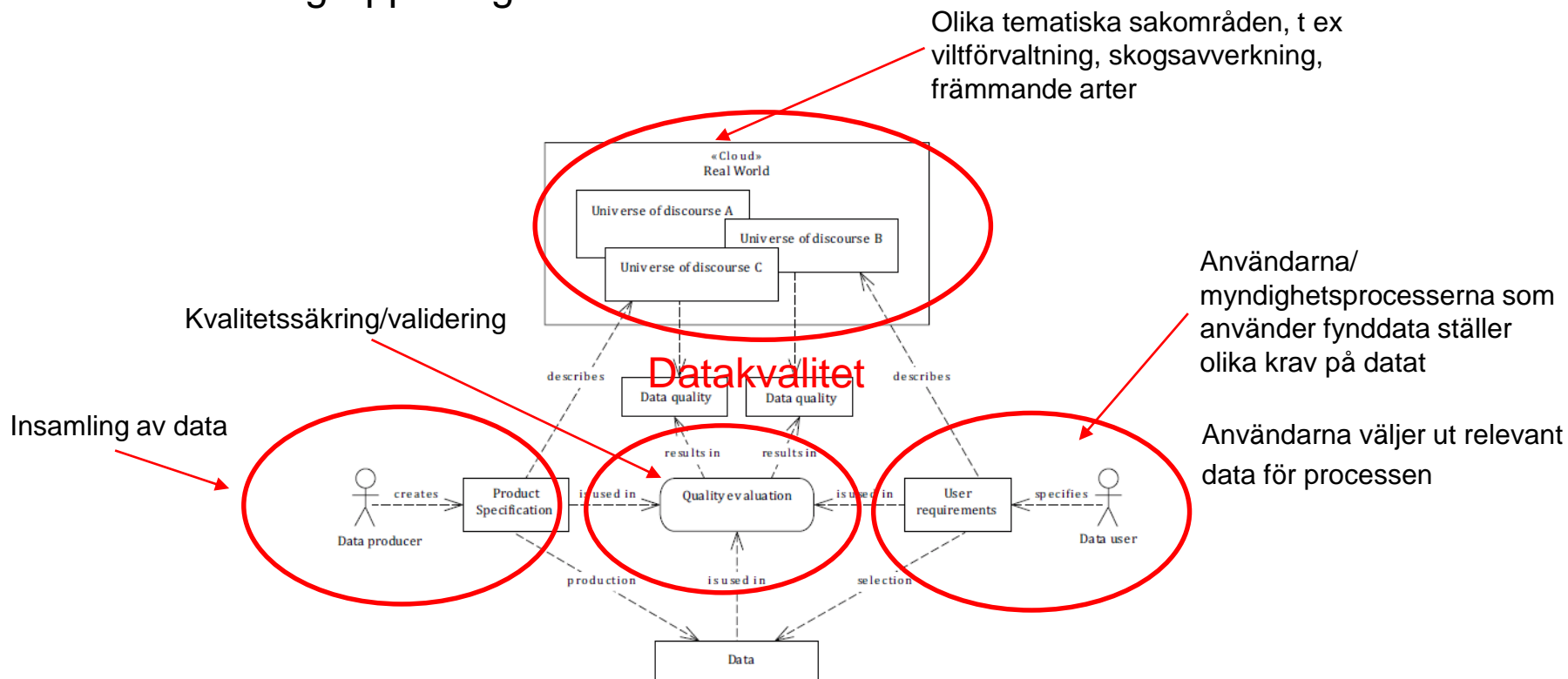
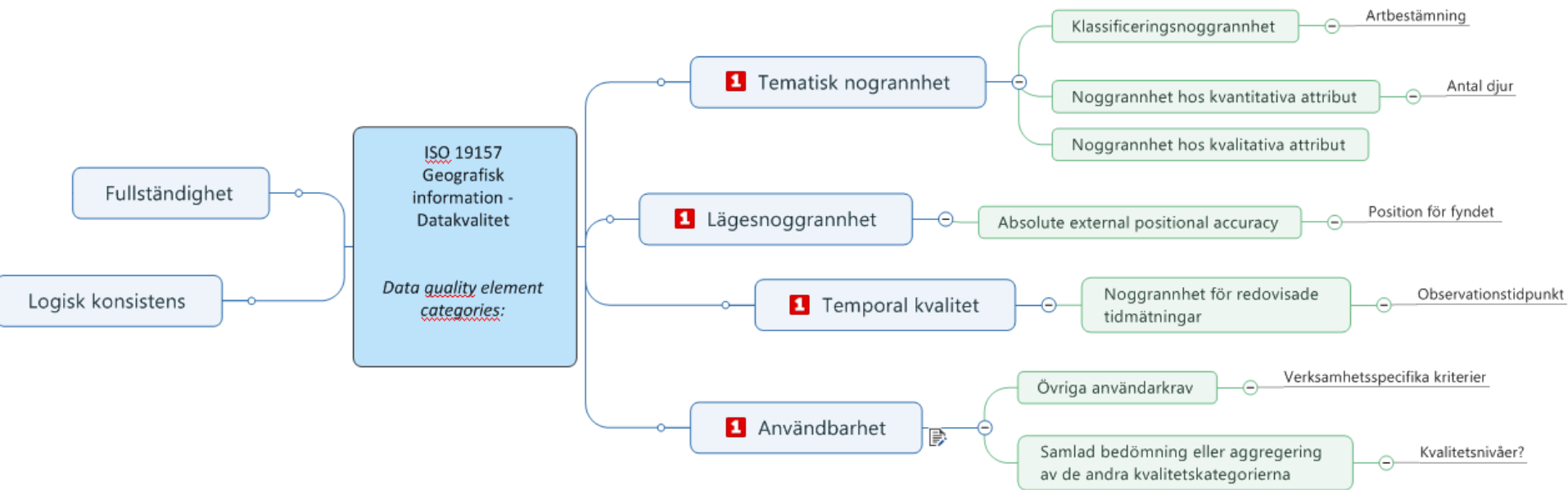

Figure B.1 — Framework of data quality concepts

Geografisk information – Datakvalitet (ISO 19157)

Mapping av kvalitetsaspekterna mot kategorier i ISO-standarden

- En datakvalitetsegenskap är en komponent som beskriver en viss aspekt på kvaliteten hos geodata
- Egenskaperna är organiserade i olika kategorier

HUR KAN VI FORMULERA ”KVALITETSNIVÅER” FÖR ARTOBSERVATIONER?

Vad menar vi med kvalitetsnivåer?

- Varje kvalitetsaspekt har sin egen skala, sina egna nivåer.
 - Artbestämning, tidpunkt och positionsangivelse kan anges med olika noggrannhet i någon form av skala
 - Metod och Vem som validerat/rapporterat - svårt att gradera i en tydlig hierarki
 - Viktigt att det finns information/metadata om noggrannhet, roll, metod etc
- Det är svårt att aggregera dessa aspekter till en gemensam skala, ett enda mått på artobservationernas kvalitet....

Hur går vi vidare?

- Vi börjar med att försöka hitta nivåer för varje kategori/aspekt för sig
- därefter försöker vi hitta ett sätt att aggregera detta till en gemensam skala

PLAN FÖR FORTSATT ARBETE

Plan för fortsatt arbete

- Arbetsgruppen arbetar vidare med att
 - tillsammans försöka definiera förslag på nivåer för varje kvalitetskategori/aspekt
 - ta fram lista över centrala begrepp samt enas om definitioner
 - Ta fram förslag på fortsatt arbete 2019
- Förankring och insamling av synpunkter på framtagna förslag

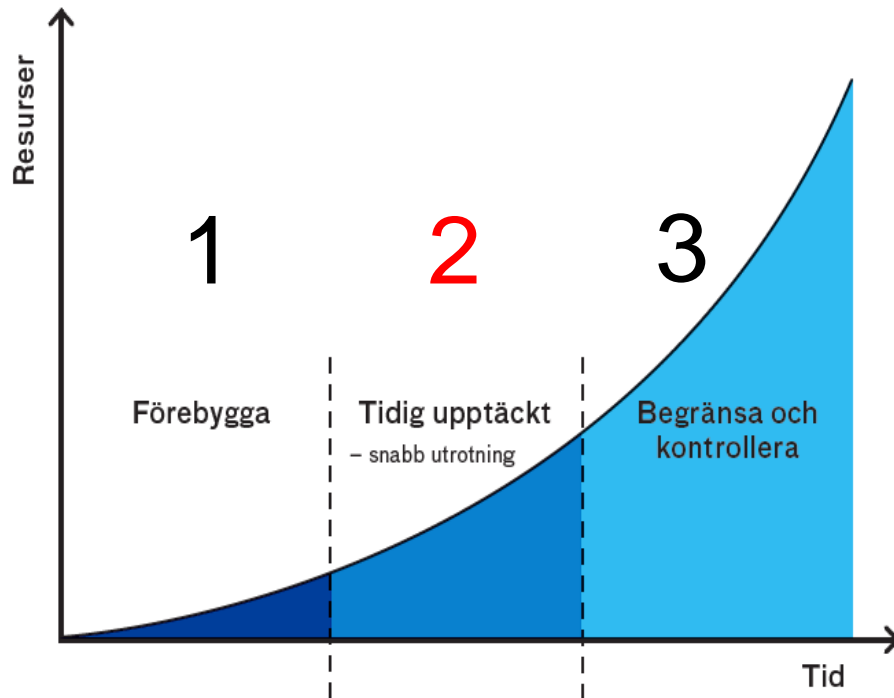
TANKAR OCH SYNPUNKTER?

DIGITAL LÖSNING FÖR INVASIVA FRÄMMANDE ARTER (IAS)

Tidig upptäckt - agera snabbt

EU-förordningen (1143/2014)
artikel 17:

Inom tre månader från
anmälan om tidig upptäckt har
överlämnats:

Krav på att:

- Vidta utrotningsåtgärder
- Anmäla åtgärderna till kommissionen Informera övriga medlemsstater

Tidig upptäckt

Vem ska agera – roller och ansvar

- Länsstyrelsen
 - är huvudsaklig aktör
 - har möjlighet att delegera till kommun
- Nationella myndigheter
 - övergripande samordning
 - speciellt då det kan behövas för arter med stor spridning
- Kommunerna ska kunna agera på egen hand

Förutsättningar för att kunna agera snabbt – att få in rapporter av fynd

Spana efter den invasiva sammetsgetingen *Vespa velutina*

Sammetsgeting *Vespa velutina* är en bälgettingart som specialiserat sig på sociala insekter, t.ex. honungsbin. Den har nyligen spridit sig från Asien till Europa, och den kom troligen till Frankrike strax före 2004. Risken att denna främmande skadegörare ska ta sig vidare norrut är relativt stor.

— LOTTA FABRICIUS KRISTIANSEN

Det var troligen en enda drottning av sammetsgeting *Vespa velutina* som kom till Frankrike med en försändelse av leggos från östra Kina. Getingen är nu spridd i stora delar av framför allt västra Frankrike, och den har även observerats i norra Spanien, Portugal och Belgien. I Frankrike sprider den sig med en hastighet av ca 100 km per år. Risken att arten ska sprida sig vidare norrut är relativt stor. Den klarar klimatet och skulle kunna etablera sig i södra Sverige.

Jonbruksverket och Naturvårdsverket samarbetar om att utarbeta en strategi för hur vi kan bevakna denna främmande art. Det främsta sättet att hindra den från att etablera sig på nya platser är att upptäcka den i ett tidigt skede. Biodlare är en viktig grupp som kan hjälpa till med att hitta getingen i tid.

Budskapen till biodlare är:

- Bevakning av *Vespa velutina* är en viktig åtgärd, särskilt i södra Sverige och i områden där internationella hamnar finns.
- Lär dig känna igen *Vespa velutina*! Ett bra dokument som beskriver hur arten identifieras kan laddas ner på www.jonbruksverket.se
- Ta reda på hur du anmäler ett misstänkt fynd av *Vespa velutina*! Enklast rapporterar du fyndet på arportalen.se eller till följande e-postadress: jourhavande.biolog@nrm.se
- Om du har bin och inte tidigare anmält innehav ska du anmäla detta till din länsstyrelse. Om du upptäcker exemplar av *Vespa velutina* i närheten av din biodling behöver vi veta vilka andra bigårdar som finns i närområdet.

Fig. 1. Bälgettingen *Vespa crabro* är den största getingarten som förekommer naturligt i norra Europa. Den skiljs lättast från övriga sociala getingar genom sin storlek och genom att det kraftiga baklurvatet är brunrött. Baklurvatet är svart och mindre kraftigt hos övriga arter.
Foto: Martin Hobner

2

fauna@flora

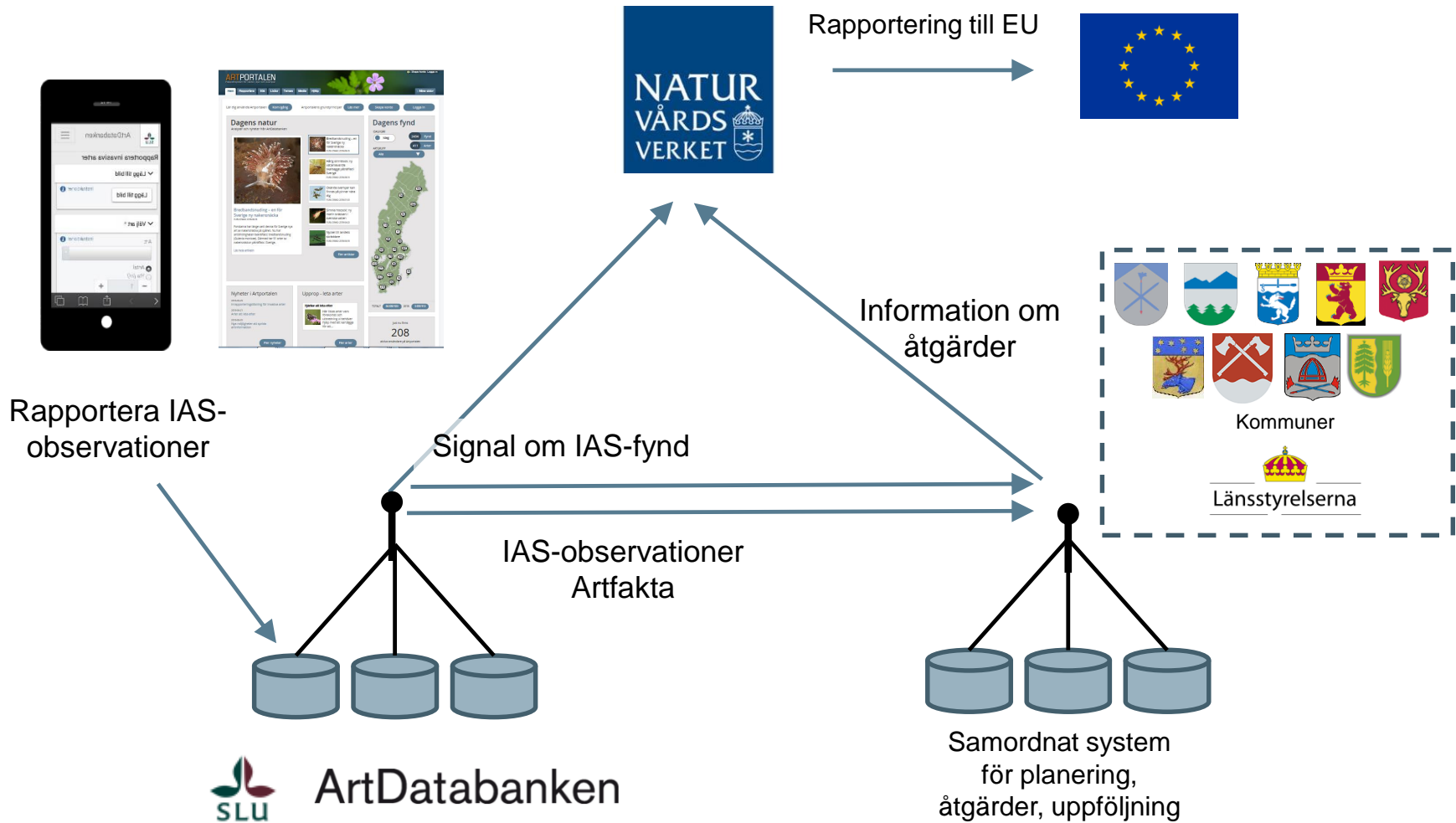
- Övervakning – traditionell och riktad (riskområden, etc.)
- Citizen science – uppmärksam allmänhet eller riktade insatser mot vissa målgrupper (sportfiskare, biodlare)
- Offentlig kontroll – vid landets gränser
- Krav att rapportera (statliga uppdrag, etc.)

Digital lösning

En effektiv kedja från inrapportering av fynd till snabba åtgärder kräver bl. a.

- Ett lättanvänt inrapporteringssystem
- Lättillgänglig information om arterna
- Snabb validering av fynd
- ”Larmfunktion” i systemet
- Beredskap att handla, både på NV, HaV och Lst
- Dokumentation av åtgärder

Målbild – samordnad digital lösning IAS

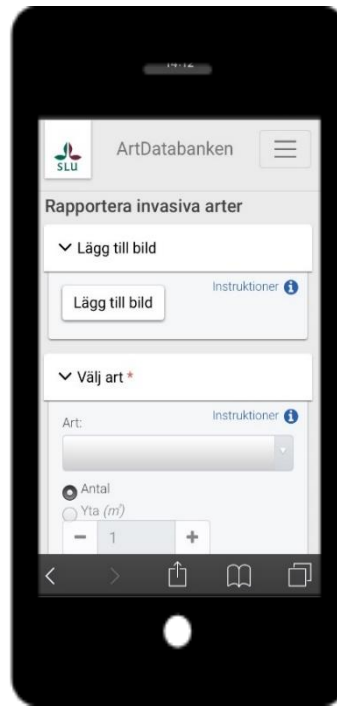
Inrapportering av IAS-fynd

Rappen
akvatiska arter
GU, HaV, Lst Värmland

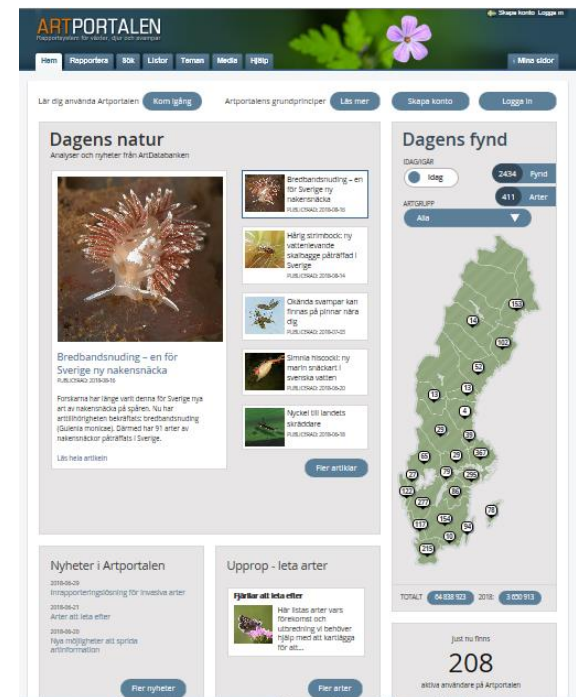
<https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/arter/rappen---rapportering-av-vattenorganismer.html>

Enkel inrapportering
16 EU-arter (49 arter
2019) SLU

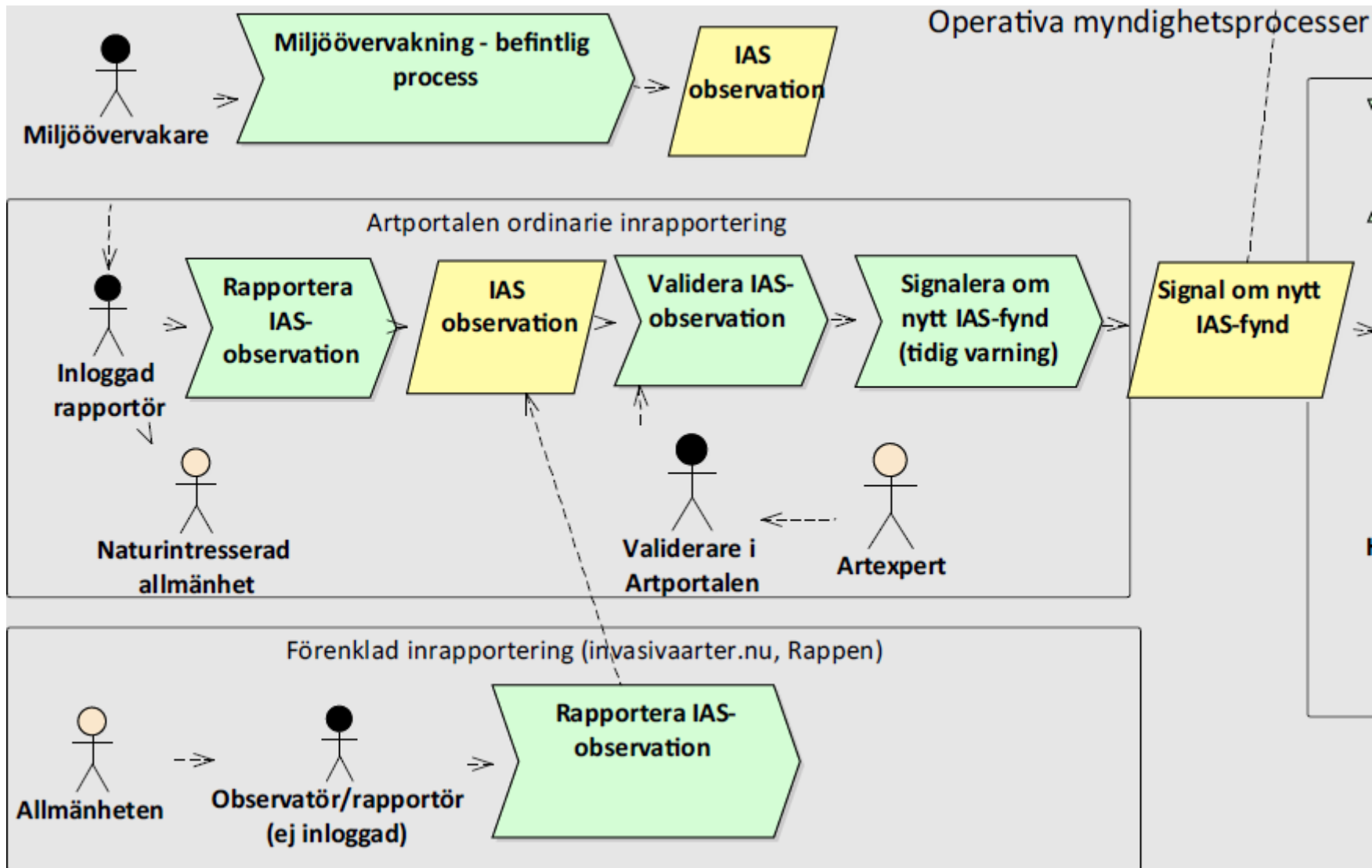

www.invasiva.arter.nu

Artportalen
alla arter i Sverige
SLU

www.artportalen.se

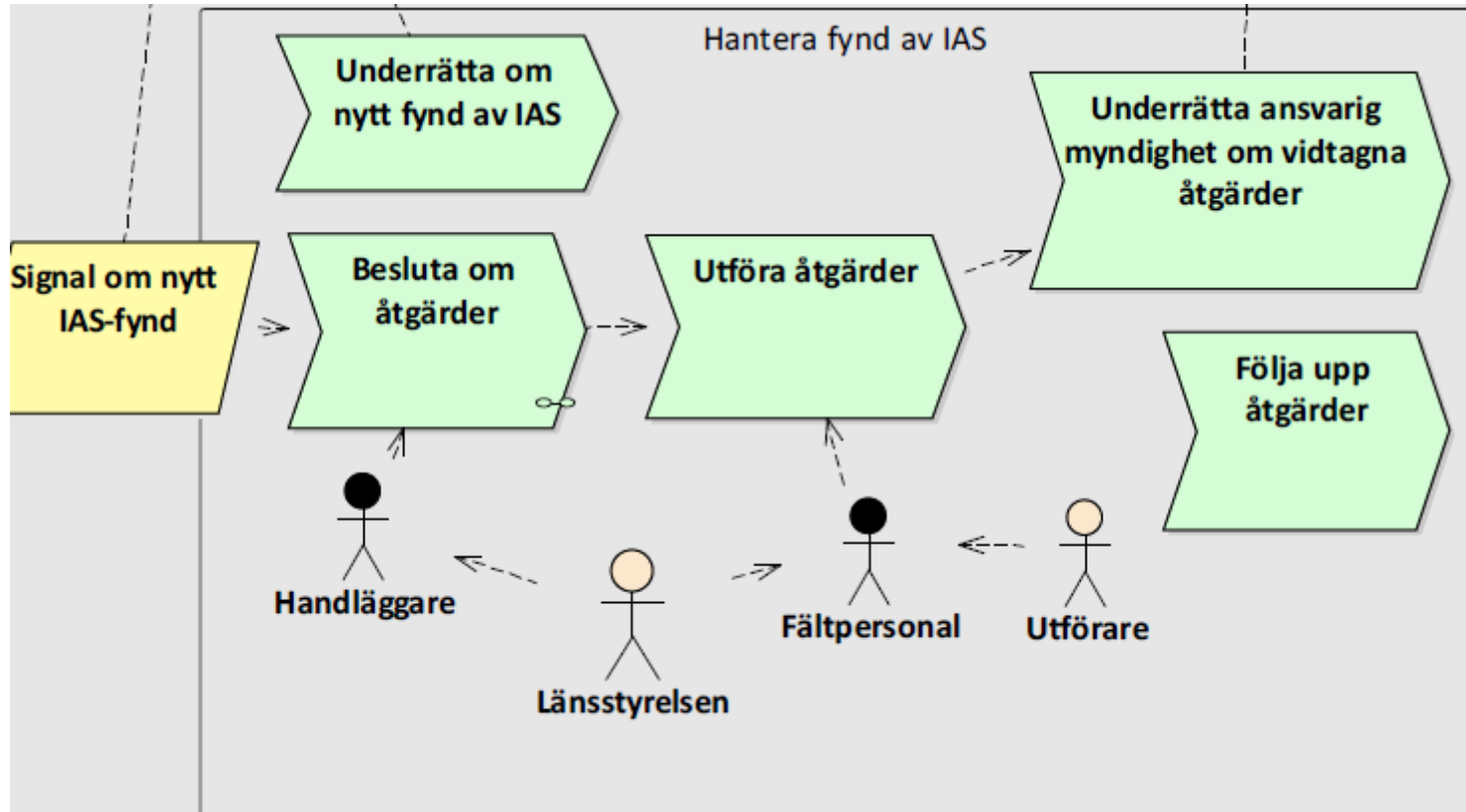
Larmfunktion - signal om IAS-fynd

- Funktion för att skicka signal om särskilt intressanta IAS-fynd
 - Helt ny art i Sverige
 - fynd i nytt område (baserat på provinskatalogen)
- Signaler måste kunna skickas åtminstone till utsedda validerare och utsedda IAS-handläggare i resp län
- På sikt ska alla intresserade kunna prenumerera på signaler om artfynd
- Artdatabanken utvecklar lösning 2019, på uppdrag av Naturvårdsverket

Tillgängliggörande av IAS-observationer

- De inkomna observationerna går in i Artportalen (efter förvalidering) och kan sökas fram/visas upp där
- Validering av observationerna görs i Artportalen
- Artportalens API kan användas för att hämta (ett urval av) observationer som man vill visa upp i ett eget gränssnitt
- Tillgängliggörande via Artsök

Handläggning av åtgärder

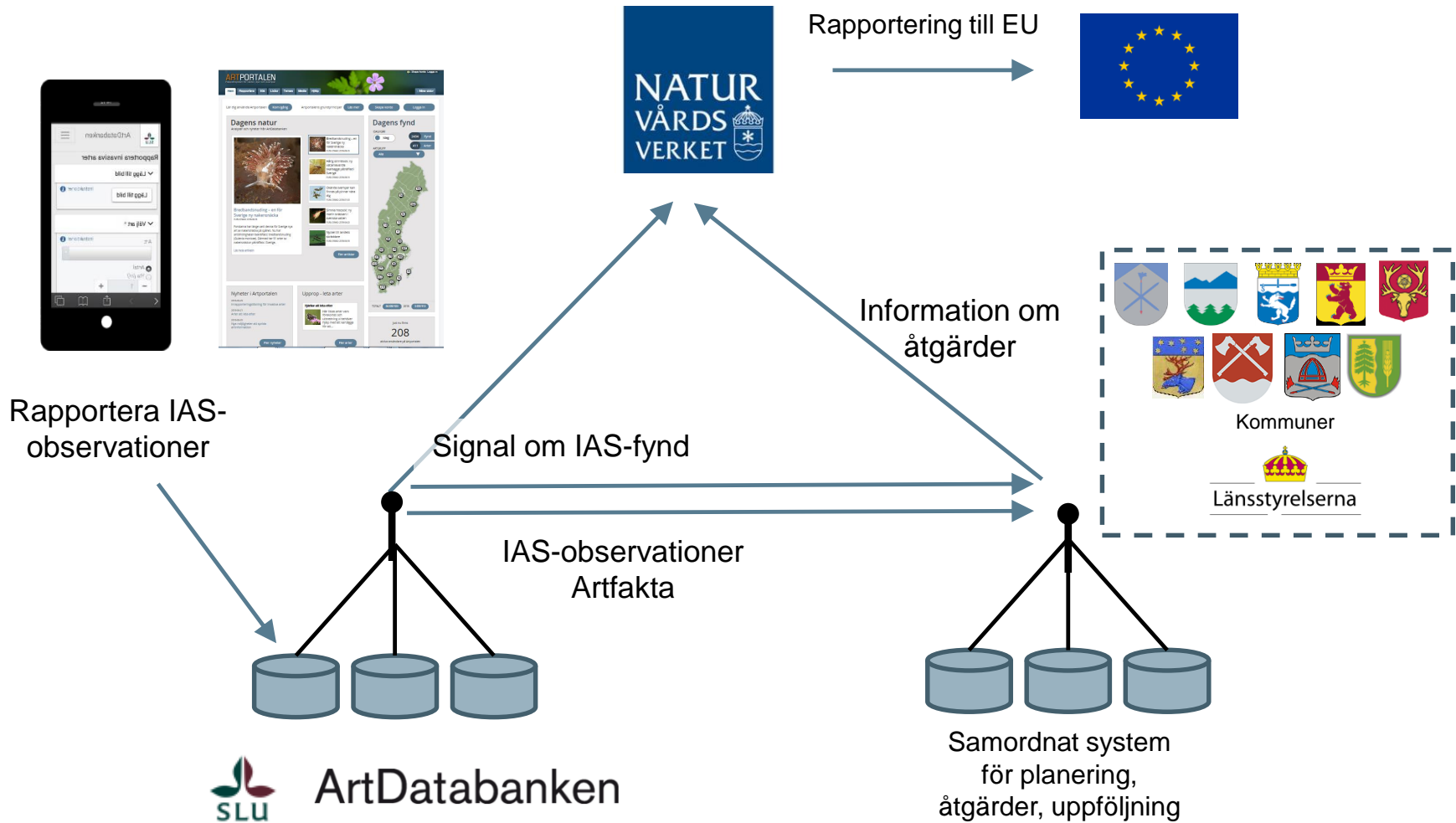
Samordnat system

- Länsstyrelserna planerar ett samordnat system för planering, åtgärder och uppföljning kring IAS
- Förstudie pågår (Lst förvaltningsobjekt Natur)
- Målet är bland annat att ta fram en nationell karta där både myndigheter, kommuner och allmänhet enkelt och överskådligt kan se
 - vilka invasiva främmande arter som finns i landet och var de finns
 - vilka åtgärder som pågår
 - vilka åtgärdsplaner som finns, kopplade till information om vilka åtgärder som är lämpliga

Rapportering till EU

- Vart 6 år sammanställd rapportering
 - IAS-arternas förekomst och utbredning
 - Vidtagna åtgärder
 - Åtgärdernas effektivitet
 - Aktuell bild av arternas förekomst – efter åtgärder
- Insamling av underlag
 - Mål: informationen fångas kontinuerligt och automatiserat
 - Hämtas från det samordnade systemet

Målbild – samordnad digital lösning IAS

TACK!

hanna.ilander@naturvardsverket.se